

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Rudolphi Goclenii Exercitationes et disputationes ethicae & politicae

Goclenius, Rudolph

Marpurgi Cattorum, 1601

Disputatio XXXI.

[urn:nbn:de:bsz:31-109121](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109121)

DISPUTATIO XXXI.
CONTINENS SYNOPSISIN*Ethica.*

ETHICA seu Practica philosophia est doctrina benè vivendi.

2. Eodem sensu: Benè agendi: beatè vivèdi.

3. Seu, est doctrina summi boni ut ultimi humanarum actionum finis, (ad quem omnes alii ordinantur, destinantur, tendunt, referuntur.)

4. Bonum est, quod habet vim alliciendi excitandiq; appetitum.

5. Sive sit verè bonum, sive sit apparens bonum.

6. Summum bonum, quod non propter aliud, sed propter seipsum appetitur.

7. Quoddam igitur bonum est propter se, quoddam propter aliud.

8. Beatitudo seu felicitas (quæ ipsa summum bonum) consideratur tum absolute: tum comparatè.

Benè agere,
benè vivere,
felicem esse
hicidem
sunt.

9. Absoluta consideratione est bonum perfectum, & per se sufficiens.

10. Comparatè (ut refertur ad habentem) est propria hominis secundum virtutem in vita perfecta operatio.

11. Operatio: quia non est habitus, sed ex habitu proficiscens actio.

O 5

12. Virtus

12. Virtus tantum proxima facultas est ad beatitatem. Quamquam Stoicorum sententia, quæ virtutem facit extremum bonum, tolerabilis est, cum intelligant virtutem, non ut est in potentia, & sine actu jacet, seu otiosa est, sed cum actione sua conjuncta & fructuosa.
13. Hominis quidem: ratione partis rationalis.
14. In vita perfecta. Quia necesse est, hominem in honesta actione ad vitæ usque terminum perseverare.
15. Felicitatis efficiens proxima, Homo seu actiones ejus.
16. Subjectam recipiens, Homo ratione utens.
17. Proximum igitur seu immediatum & primum subjectum est pars animæ rationalis.
18. Amentes igitur & insani felices non sunt, ut nec pueri: qui tamen spe felices dici possunt: quod apparet in iis *διὰ τὴν εὐνοίαν*, hoc est, inclinatio ad bonum.
19. Adjuncta felicitatis reliqua sunt. 1. Felicitas est res divina: quia virtutis est præmium & finis. 2. Est bonum honorabile potius, quam laudabile. 3. Felicitas hominis in hac vita (ante mortem) dici & esse potest. Atque hæc omnia habet Aristoteles 1. libr.
20. Medium seu destinatum *ἐν δὲ μεσότητι*, quo homo ad felicitatem perducitur, est Virtus.

21. Virtus est habitus animi, flectens hominem ad agendum honestè secundum rectam rationem. (Si subijcere virtuti velis artem & scientiam, 7d Honestè tollendum est.)

22. Acquiritur, procreatur, conservatur doctrina & disciplina, vel frequentia bonarum (quæ mediocres sunt,) actionum: non inest nobis natura, nisi ratione incoationis, principii, seminis pullulantis.

23. Quales autem actiones efficiunt virtutem: tales, & quidem potiores, producuntur à virtute jam effecta.

24. Corruptitur & perditur contrario, id est, excessu & defectu, actionibus declinantibus à medio seu mediocritate.

25. Virtus est Dianoëtica, vel moralis: Seu est intelligentiæ vel voluntatis.

26. Virtus intelligentiæ est virtus, qua honestas actiones inquirimus & probamus.

27. Hæc prior est naturæ doctrinæq; Ordine: Quia lumine virtutis intelligentiæ virtutes morales diriguntur, & hæc sine illa esse non possunt.

28. Virtus intelligentiæ est Sapientia vel prudentia. (Ars enim & scientia propriè ad Ethicam attinere quibusdam non videntur.)

29. Sapientia est virtus intelligentiæ, qua quid in necessariis honestum sit, exactè prospicimus.

30. Contraria vitia : Stultitia, & Nimum sapere.
31. Prudentia est virtus intelligentiæ, qua honestas res in contingentibus accuratè eligimus. Contraria vitia : Stupor, qui non potest ex contingentibus honestum vel utile cum honestate conjunctum colligere : & Temeritas, quæ nimis confidenter de contingentibus & mutabilibus pronunciat.
32. Virtus voluntatis est, quæ id, quod à virtute intelligentiæ pro honesto monstratum est, promptè & expeditè homines exequuntur. Dicitur Moralis, quia est morum compositio.
33. Virtus voluntatis (ductu prudentiæ) in regendis affectibus versatur.
34. Virtus voluntatis vel continetur interna actione ad voluntatem conformandam ; vel cõformata jam voluntate sese ad aliorum usum externis actionibus diffundit.
35. Prior illa vel Temperantia est, vel Mansuetudo.
36. Temperantia est virtus moralis in corporeis voluptatibus coërcendis occupata.
37. Πραότης est virtus moralis, quæ in ira componenda versatur.
38. Posterior spectat usum χρημάτων, vel rationem juris.
39. Illa liberalitas est. Hæc Justitia vel fortitudo est.

40. Liberalitas alienæ necessitati succurrit.
 41. Justitia ex sinceræ voluntatis æquitate ad jus exercendum affecta est.
 42. Fortitudo ex invicti animi magnitudine ad juris constituti defensionem propendet.

DISPUTATIO XXXII.

DE SUMMO BONO.

De sententia Platonis divini Philosophi.

SUMMUM bonum est, propter quod reliqua omnia expetuntur.

1. Eodemq; sensu Beatitudo dicitur seu

εὐδαιμονία.

3. Summi boni sunt tres conditiones. 1. Oportet ipsum esse perfectum. 2. Sufficiens. 3. Summè desiderabile. Perfectum vel simpliciter, vel in suo genere: quia si summo bono aliquid deesset, summum sanè non esset.

Sufficiens: quia nihil deest ei, cujus est.

Summè desiderabile: quia ex illo & in illo est, quod appetendum est.

4. Summum bonum est tale absolutè (*ἢ* Felicitas separata & absolutè ipsectata: prima Idea in Parmenide & Symposio. *πλῶς*): vel modo quodam, *κατὰ π, πῆ, κατὰ μέ-*
δεξιν.

5. Summum bonum absolutè est Deus.

6. Hujus notationes Platonicae sunt: Rerum omnium principium unum ineffabile:

A quo uno ad unum omnia: Ipsum pulchrum: pelagus pulchritudinis *πρῶτον φίλον: αὐτόφιλον*
ipsum

ipsum amicum : primum pulcrum, Idea boni : Ipsum bonum, sincerum, purum, simplex humanis carnibus aut coloribus aliisve mortalibus nugis non contaminatum. Ineffabile dicitur : quia ex communibus vocibus humanis non habentur vocabula, quae proprietates Dei plenè exprimant.

Felicitas cō-
iuncta parti-
cipata, relate
considerata :
Secunda
idea.

7. Summum bonum modo quodam & κατὰ συμμετοχὴν, id est, per participationem est humanum : quod à summo absolute bono proficiscitur : sicut à Solis luce ceterorum corporum lumen.

8. Summum autem hoc (nempe hominis) bonum est Dei similitudo, ὁμοίωσις θεῶν κατὰ τὸ δυνάτῃ ἀνθρώπου, quatenus homini fas est.

9. Ea in quo consistat speciatim explicandum.

10. Cùm ergo (ut repetamus arcem Boni) Deus sit ipsum primum lumen, primum bonum, primum pulcrum, nihilq; evadat simile primo & lumini, & bono, & pulcro, nisi luminis, bonitatis, pulcritudinis κοινωνία seu cōmunicatione, profectò apud Platonem summum absolute bonum est illud solum, cuius adeptione per quandam participationē animus fit beatus : nempe, totius naturæ bonum Deus, ut dixi. Summū verò hominis seu animi bonum est summi absolute boni possessio, mixta ex sapientia & purissima voluptate.

11. Divina

11. Divina hæc possessio ratione sapientiæ (quæ est divinorum entium, inprimisq; Dei contemplatio) est in mente: Ratione voluptatis (quæ comitatur sapientiam) in voluntate: Ut est in mente, Plato illam appellat Ambrosiam: ut in voluntate, Nectar. In Phædro.

Quænam sum,
ma bonis
Nectar &
Ambrosia,

12. Sed per sapientiam non intelligatur *ἀνεργία* seu otiosa *δωεία*. Iddem enim agnoscitur Deus, ut colatur: Plato in Epinomide. Quare nihil vetat, quod minus dicamus: Verû Dei cultum esse humanum summum bonum & felicitatem. Is sine sapiente notitia, pia sanctaque actione, & voluptate interna esse non potest.

13. Bonum humanum seu *ἀνθρώπινον* etiam rectè *θεῖον* divinum ac cœleste dicitur, & divina felicitas, quia & Deo nos assimilât, atq; afficiat, & à Deo communicante ad homines proficiscitur: & tamen ad eam pervenit homo medio seu viâ moralium virtutum, quibus ornatur, purgatur, & collitur animus. Plato in Epinomide. Beatitudinis igitur partim sunt causæ humanæ (de quibus tantùm Aristoteles) partim divinæ & supernaturales (de quibus magis Plato.)

14. Hæc autem felicitas contingit homini & in hac vita, & post hanc vitam,

15. In hac vita homo non plene assequitur, sed potius degustat beatitudinem: post mor-

tem

tem plenius & in solidum ea fruitur. Plato multis locis.

16. Perfecta igitur vel imperfecta (quo ad nos) est felicitas. Quare quod alicubi Plato disertè scribit: Neminem in hac vita beatum fieri, sed post mortem tantum, *κατὰ τὴν* intelligendum, nempe de perfectione Beatitatis: Hac meritò huic vitæ detrahitur.

DISPUTATIO XXXIII.
DE EODEM.

ELEGANTIORES philosophi non dubitant affirmare, Aristotelicos Platoni falso & per calumniam tribuere, quòd senserit Beatitudinem seu summum bonum extremumq; hominis finem esse Bonum universale secundum Prædicationem, & quidem id separatum à rebus singulis: sicut Idea à philosophis & logicis accipi solent pro abstractis per mentem à sensibus rerum formis.

2. Illi habent me sibi *ὀμνῶντες*, aded etiam, ut certò statuam, Platoni tale bonum nunquam in mentem venisse.
3. Hoc quidem negari non potest, Platonem felicitatem nostram, in idea boni seu bono quodam universali & separato, seu à rebus sejuncto constituisse, quatenus tamen illud bonum homini est communicabile.
4. Sed hoc ipso illum, bonum quod dicitur